

Umanismul sub semnul postmodernismului. Biografismul ca formă de manifestare a noului umanism în poezia românească a ultimelor decenii.

Teodora IURIUSCIUC

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, România

iuriusciuc.teodora@yahoo.com

Abstract: This paper seeks to explore the evolving representations of the human figure in literature over the past few decades. It focuses on how the postmodern paradigm has contributed to the emergence of a new humanism—one that places the ordinary individual, preoccupied with the trivialities of everyday life, at the heart of artistic expression. Within this framework, biographism emerges as a key mode of literary engagement, particularly in contemporary poetry. The study examines how poets from the 1980s, 1990s, and 2000s have responded to and shaped this new way of portraying the human subject. By turning to biographism, these poets blur the boundaries between artistic creation and lived experience, thereby narrowing the distance between the metaphysical self and the biographical self.

Keywords: *humanism, biographism, postmodernism, Romanian poetry, contemporary literature.*

1. Introducere

Imaginea omului a suferit diferite reprezentări în literatura secolelor în acord cu paradigma estetică a epocii. De la idealizarea omului perfect, de geniu, specifică romantismului, la dezumanizarea literaturii din prima jumătate a secolului trecut apărută pe fondul evenimentelor catastrofale care au expulzat din literatură imaginea omului, devalând un limbaj impersonal și o lirică a negativismului, umanul ca centru referențial al textului literar revine în momentul în care se deschide o nouă paradigmă, o nouă direcție impusă de postmodernism. Considerăm că biografismul a reprezentat o formulă estetică esențială în literatura ultimelor decenii, care a conturat un nou fel de ipostaziere a omului în integritatea sa. Prin biografism s-a cristalizat un lirism puternic ancorat în realitatea socială a omului din spatele operei, care abordează existența umană printr-o manieră inedită, care renunță la limbajul hipermetaforizat spre a obține o poezie a autenticității și a trăirii, descoperită prin valorificarea propriilor biografii. Această schimbare de perspectivă este observabilă începând cu generația 80', care se desprinde de sub autoritatea formulei ermetice neomoderniste și care coboară poezia în stradă, apropiind-o de realismul existenței. Demersul acestor poeți semnificativi pentru evoluția formelor literare

postbelice va fi continuat și după 1989, de către poeții nouăzeciști, iar apoi de poezia noului mileniu, care poartă cu sine un caracter profund confesiv.

2. Imaginea omului în paradigma postmodernistă

Trecerea de la perioada modernității spre cea a postmodernității a determinat, în termenii lui Virgil Nemoianu, „schimbarea definiției înseși a umanității” (Nemoianu 2013: 20). Concretizându-se ca o expresie a unei ideologii post-totalitare, postmodernitatea a militat pentru cooperarea între națiuni, pentru recuperarea trecutului și pentru desăvârșirea unei literaturi cu un profund caracter recuperator. A fost momentul care a conturat un climat ideal pentru structurarea unui nou umanism, marcat de nevoia de a înțelege ce presupune condiția de *a fi uman*. Nemoianu desprinde din postmodernitate contururile unui umanism receptiv la realitatea relativismului cultural, care reprezintă „una dintre cheile funcționăriiordonate și eficiente a intențiilor multiculturale” (Nemoianu 2013: 262). Teoreticianul sesizează un dezechilibru între progresul uman din planul material (economia, tehnologia societății capitaliste, globalizarea, postindustrializarea, evoluția tehnologiilor virtuale etc.) și planul spiritual și religios. Condiția postmodernă, consideră Nemoianu, cuprinde „starea în care discrepanța dintre material și spiritual începe să oprească istoria umană și să destabilizeze opțiunile viitoare, să le pună sub semnul întrebării” (Nemoianu 2013: 28). Literatura este, în viziunea lui Nemoianu, o depozitară a memoriei colective, care conservă tradiția în forma ei integrală, unitară și exemplară.

Linda Hutcheon observă în toate societățile mecanizate și tehnologizate, fie ele capitaliste, totalitariste sau socialiste, o latură a anti-umanismului. Metafiecțiunile istoriografice comprimă inevitabil noțiunile umanismului, plasându-le în relație cu esteticul și cu politicul. Este contestată direcția liberal-umanistă, în care „arta este universală și atemporală” (Hutcheon 2002: 298), prin sublinierea incompatibilității stabilite între artă și realismul politic. Hutcheon remarcă felul în care ficțiunea postmodernă utilizează într-un mod evident valori caracteristice umanismului, dorind să le submineze, obținând „afirmarea încăpățânată și subminarea la fel de insistentă a individualității și în același timp a universalității” (Hutcheon 2002: 301-302). Postmodernismul nu mai privilegiază continuitatea și nici valorile esențialmente umaniste, însă își manifestă un vădit interes pentru a le explora capacitățile și posibilitățile. Autoarea pune această așezare în planul secund al esențelor umaniste pe fondul deplasării accentului de pe elementul moral al reprezentării realității pe cel ideologic, schimbare observabilă inclusiv la nivelul limbajului care inevitabil a suferit o contaminare politică. Trecerea de la paradigma *moralului* la schema *ideologică* reprezintă, în accepțiunea autoarei, chiar afirmarea „Noului”. În mod paradoxal, postmodernismul a reușit să micșoreze distanța dintre artă și viață, iar amestecul literarului cu elemente referențiale și istoric verificabile a condus la ștergerea granițelor dintre textul literar și discursurile extra-literare (ca, de pildă, biografia, autobiografia sau istoria).

De asemenea, postmodernismul a exercitat forța ex-centricului (sau a diferitului) pentru a reînoda ideologicul de politic, iar Linda Hutcheon aduce în prim-plan felul în care principalele direcții post-structuraliste interpretează ex-

centricul ca pe „locul extrem al subminării și transgresiei” (Hutcheon 2002:309), în timp ce alte teorii (precum cele ale lui Foucault), demonstrează cum *diferitul* poate fi transformat în *celălalt*, într-o formă de alteritate alternativă. Prin *ex-centric*, autoarea face trimitere la comunitățile minoritare (rasiale, etnice, sexuale sau de gen) care intră inevitabil în jocul politicului în momentul în care „diversele manifestări ale autorității centralizatoare și centralizate sunt supuse provocării” (Hutcheon 2002: 309).

O lucrare canonică care cercetează fenomenologia postmodernismului îi aparține lui Lyotard, care observă că postmodernitatea a renunțat la ideea perfecționării omului. În postmodernism se ridică întrebarea dacă marile povestiri legitimizează mai pot governa o lume care a trăit marile drame ale secolului XX, precum Holocaustul sau expansiunea totalitarismului comunist, evenimente care au dus la erodarea umanității, la declinul utopiilor și la distrugerea idealurilor. Meta-narațiunea legitimizează „se poate dezvolta în două direcții, după cum subiectul povestirii este reprezentat într-o perspectivă cognitivă sau într-una practică: ca un erou al cunoașterii sau ca un erou al libertății” (Lyotard 1993: 59). Ar exista, în concepția filozofului, două meta-narațiuni: una în care eroul este umanitatea și în care este recucerit dreptul la știință, iar alta axată pe ideea de totalitate, care folosește „conceptul” ca instrument care reușește să lucreze cu paradoxuri, un model de cunoaștere care depășește limitele impuse de logica tradițională. În locul marilor narațiuni, Lyotard semnalează existența unor *micronarațiuni* care reflectă complexitatea și caracterul pluralist al societății postmoderne. Ce mai observă filozoful este noua poziție a omului în lumea postmodernă, el devine o conștiință care se află într-o încercare continuă de a conferi un sens haosului existențial, iar exact același lucru se reflectă în literatura perioadei, când textul își chestionează propria legitimitate artistică, devenind astfel immanent.

3. Receptările postmodernismului românesc

În România, conceptul de postmodernitate a pătruns cu întârziere, cu un decalaj de aproape două decenii după impunerea sa în Occident. Rezumând concepțiile explicate pe larg de Dumitru Tucan, postmodernitatea din spațiul românesc a reprezentat, în primul rând, un moment de subversiune culturală și o manifestare a noului antropocentrism prin inserțiile dense ale biografismului în operele literare, fiind considerată varianta *soft* a modernității. Dintre trăsăturile fundamentale enumerate, reținem amestecul între realitate și suprarrealitate, între conștiința metaliterară și cea scripturală, alături de o narativizare a lirismului și o forță a ironiei. În postmodernism, Liviu Petrescu vede o restructurare a umanismului tradițional, care parcurge un proces de deconstruire substanțială spre a revendica un nou umanism „care deschide perspectiva unei contopiri a omului cu viața, și care nu este, în esență, decât proiectul pentru o filosofie a Forței, a Vieții, a devenirii” (Petrescu 1998: 132). Criticul realizează o excelentă paralelă între umanismul modern, căruia îi atribuie un caracter apollinic, o obsesie a formei și un ethos industrial, și umanismul de factură postmodernă, care este de sorginte dionysiacă, are o predilecție pentru deconstruirea formei, se bazează pe principiul forței și surprinde bucuria de a trăi.

În cartea-manifest *Elegie pentru uman*, Radu Vancu consideră postmodernitatea „o convalescență după boala autoimună a modernității” (Vancu 2016: 64), subliniind, pe de o parte, profilul *filo-umanist* al postmodernității, iar pe de alta, relația coextensivă în care se află literatura și umanismul.

Chiar dacă în România nu a existat o eră post-industrială care să justifice apariția noului curent specific „capitalismului târziu”, Radu Andriescu consideră că postmodernismul românesc s-a născut într-o lume „a industrializării forțate în care o primă necesitate era însăși recuperarea individului” (Andriescu 2005: 18). Drept consecință, apare în literatură ipostaza omului obișnuit, comun, interesat de banalitatea vieții cotidiene, înfipt adânc în mundan și în propria realitate. Acest nou arhetip al omului comun este valorificat nu doar în proză, ci și într-un nou fel de a poetiza, în acord cu viziunea teopoetică a filosofului Giambattista Vico. Filosoful atribuie omului o nevoie de auto-poetizare, adică de centralizare a elementului poetic în propria existență, ca formă fundamentală de cunoaștere, poezia fiind unul dintre instrumentele esențiale prin care instanța umană, ca ființă esențialmente efemeră și ancorată în istorie, să fie accesibilă altor epoci și altor generații, iar Nemoianu explică: „Etimologia/metafora e cel mai de încredere instrument pentru înțelegerea lumii, mai ales deoarece, în vechime, poezia era folosită ca mod natural general de existență, și nu ca înfrumusețare sau amuzament.” (Nemoianu 2016: 44). Este subliniată perspectiva teopoetică a filosofiei lui Vico de la care se revendică atât poezia ca element centralizat în existența omului, cât și legătura sa cu elementul divin. Această revalorificare a ipostazei omului va fi folosită cu precădere de generația noului val, care dorește să marcheze trecerea spre un nou model al literaturii.

În spațiul autohton patronat de scriitorii generației 80’ apare fenomenul pe care Alexandru Mușina l-a denumit *noul antropocentrism*, folosit ca un termen alternativ pentru postmodernism. În poezia cotidianului, crucială este ideea că fiecare om este, în esență, un Erou, un individ exemplar, iar actul poetic trebuie să surprindă luptele sale lăuntrice. Pentru Mușina, esențială nu mai este noutatea, ci modalitatea în care omul trăiește noul: „Fiindcă postmodernismul [...] e o accelerare, o devoalare, dar și o arhivare, o «muzeificare» a esenței modernității: nu mai puțin o depășire a acesteia, pentru că important nu mai e atât noul în sine, cât trăirea noului.” (Mușina 2017: 222).

Ion Bogdan Lefter, criticul-cheie al generației optzeciste, vede în perioada denumită *al doilea modernism* prin care a trecut literatura română o adevărată anomalie care a încetinit organicitatea evolutivă a formelor literare. Asociind anilor 60’ și 70’ modernismul, începând cu anii 80’ Lefter sesizează o structură organică în trecerea de la modernism la noua perioadă denumită *postmodernism* (perioadă considerată de critic eminamente necesară pentru coerența istoriei literaturii). Privitor la postmodernismul optzecist, Lefter identifică un amestec nou între un tip de realism și un anumit gen de fantezie, în care valorile etice se îmbină într-o oarecare măsură cu cele sociale: „în planul atitudinii auctoriale o tendință de recâștigare a valorilor umane, «personaliste», o nouă deschidere către real, către «autenticitatea» lumii și a ființei care (se transcrie); iar în planul mecanismelor poetice, plasarea la un nou nivel al

conștiinței critice încorporate în text [...], o nouă stilistică «realistă», afirmând o democratizare a limbajului literaturii.” (Lefter 1986: 148).

Corin Braga vehiculează existența unui *umanism hermetic, globalizant* care s-a cristalizat după anul 1989. În opinia criticului, noul antropocentrism vizează explorarea spațiilor interioare, de natură senzorială, concretizându-se astfel o literatură care se centrează pe omul care scrie, deschizându-se un interes pentru o nouă formă de transcriere a realității, care stă sub semnul unei noi autenticități. Astfel se explică interesul crescut pentru *biografism* în poeziile ultimelor decenii ale secolului trecut, poeții manifestând un interes vădit pentru structurarea unor poezii care se construiesc pe micile evenimente cotidiene și pe senzațiile lumești, pe evenimentele din sfera biograficului care transcend spațiul imersiv al textului: „acolo unde înainte era un text (care se autogenera) se va găsi un om (în care textul originează – și pe care același text îl individuează)” (Vancu 2016: 38). În cadrul noului hermetism, Braga devoalează felul în care literatura marchează modul în care „părțile spiritului uman se întâlnesc într-o nouă antropologie” (Braga 2007: 244). Perioada postmodernă își concentrează atenția pe omul în integritatea lui nepericlitată, nepartălizată și nedeformată, iar literatura îi reflectă acum toate ipostazele. Creatorul postmodern reușește să echilibreze exact dozele cu care își definește arta, îmbinând perfect estetica cu psihologia, morala cu religia, intelectualul cu sentimentalul, proiectând arhetipul *omului umanizat*. Afilierea la postmodernism a produs o schimbare a modelului literaturii postbelice, provocând o deschidere spre includerea unor domenii exilate până atunci în textele beletristice și o nevoie de impunere a ipostazei *omului total*. Astfel, în termenii lui Corin Braga:

Schimbarea de paradigmă constă în dorința de reconstrucție a omului total, care nu își exclude nici o latură a ființei, încercând, dimpotrivă, să facă din nou loc în literatură unor domenii până acum exilate: biograficul și cotidianul, socialul și morala, religiosul și psihologicul, raționalul și științificul (în varianta cibernetică) (Braga 2007: 238).

Se întrevăd aici valențele unei literaturi cu o conștiință etică comprehensivă, resimțită cu precădere de către culturile postcomuniste. Programul postmodern vizează reintegrarea valorilor și marchează o trecere de la exclusivitatea esteticului – văzut ca valoare centrală a textelor literare – la umanitate, o mutație stilistică prin care se realizează trecerea de la frumos la uman. Mircea Cărtărescu menționează cum, în postmodernism, interesul publicului s-a deplasat de pe *regular* (operă) pe *irregular* (autor), iar elementul biografist este explorat pentru că oferă, dincolo de sinceritate și autenticitate, efecte suprarealiste. În acest nou umanism, Liviu Petrescu observă dimensiunea funciarmente umanistă a postmodernismului. Criticul Ion Simuț expune felul în care postmodernismul relativist și pluralist dizolvă ideea de *canon unic* „și probabil, însăși ideea de canon, într-un mod similar cu avangardele, dar fără violența lor negativistă” (Simuț 2007: 31).

Se înscriu în specificitatea postmodernismului românesc textualismul (prin valorificarea paratextului și a hipotextului, prin fragmentarism și colaj), experimentalismul (prin redescoperirea experimentului avangardist), sincronia stilistică (prin revizitarea registrelor din operele predecesorilor spre a recupera

materialitatea poeziei), ironia și ludicul. Cărtărescu susține că apariția postmodernismului a reprezentat pentru generația optzeciștilor „un catalizator al identității artistice” (Cărtărescu 2024: 184), fiind punctul central de coagulare a noii generații.

4. Manifestările umanismului în poezia ultimelor decenii

Depășind filiera teoretică a „problemei”, poeții generației 80’ au început demersurile concrete pentru recuperarea imaginii omului exilat de către regimul totalitar din literatură. Când lirica impersonală și autoreferențială s-a epuizat, s-a concretizează o poetică care reabilitează acel eu poetic fictiv și manierist, cultivat cu precădere în perioada anilor 60’-70’, restructurând un eu care primește o biografie și care, așa cum consideră Ion Bogdan Lefter, „tinde acum să se «reîncarneze» și autorul se întoarce” (Lefter 2005: 91). Și nu doar că se produce întoarcerea instanței auctoriale, ci autorul începe să fie perceput ca „o prezență umană caldă, concretă, concrescută din țesutul biologic și social pe care-l aduce cu sine în interiorul textului” (Vancu 2016: 38). Se modifică astfel inclusiv statutul dihotomiei autor - operă. Chiar dacă manifestă o coerență de generație, optzecismul poate fi scindat în mai multe direcții distincte, fiecare cu paradigma sa specifică și cu autori reprezentativi. Au existat, așadar, numeroase forme de poezie tranzitivă care recentralizează subiectul uman. Alexandru Mușina distinge existența mai multor tipuri de poezie, dintre care cea mai ilustrativă pentru cercetarea noastră este poezia *cotidianului*, care demitizează actul poetic, descoperind farmecul banalității, al evenimentelor zilnice care îmbie la explorare, construită pe o spațialitate concretă, avându-i ca reprezentanți pe Romulus Bucur, Marius Oprea, Andrei Bodiu, Simona Popescu, Caius Dobrescu, Mariana Marin. Exegeții îi atribuie și lui Mircea Cărtărescu sintagma *poeziei coborâte în stradă*, marcată de elemente similare ale concreteței (străzi, stații de metrou, cartiere, muzică rock și alte elemente specifice culturii pop postmoderne). Această direcție apare ca rezultat al unei distanțări de convențiile abstracte ale poeziei moderniste (și neomoderniste). Noua poezie este caracterizată de un limbaj cotidian care portretizează scene din viața de zi cu zi, în care sunt integrate fragmente autobiografice, umor și autoironie. Mușina mai susține existența unei poezii *a nevrozei*, care pare să vină în continuarea direcției propuse de Călin Vlasie denumită *psiheism*. Articolul său din numărul tematic dedicat postmodernismului din *Caiete critice* suscită o perspectivă etică asupra problematicii, autorul găsind în postmodernism o dorință de a aduce poeziei „un conținut psihologic adecvat noului umanism” (Vlasie 1986: 135). Poemul postmodern se centrează pe un eu epic, care simte liric, dar care renunță la ipostaza contemplativă și devine participativ și integrabil în realitate. Psiheismul trimite la o reconectare profundă între conștiință, text și realitate, propune o explorare a dimensiunilor psihice și spirituale ale realității, poezia devenind o formă de cunoaștere psiho-poetică și o manifestare a gândirii poetului. În poezia nevrozei, Mușina descoperă o formă „de a da sens aberației, de a o trăi ca pe un unic (și personal) sistem de referință” (Mușina 2002: 18), aici înscriindu-se operele lui Călin Vlasie, Matei Vișniec și Viorel Padina. Totodată, Mușina semnalează schimbarea de paradigmă a noii poezii, care renunță la impersonalitatea cultivată pe filieră interbelică de neomoderniști și care „comunică

o realitate (textul poetic nu mai e o finalitate, ci un mijloc), iar persoana poetului devine sistemul de referință, instanța ordonatoare în locul limbajului sau al transcendenței” (Mușina 2002: 17).

Nicolae Leahu deconstruiește structurile principale pe care s-a concretizat noul model poetic care stă sub semnul postmodernismului optzecist și distinge existența a patru direcții (asemănătoare cu cele propuse de Alexandru Mușina). Primele două prezintă un interes pentru felul în care imaginea omului vine în centrul actului poetic: structura *instanței emitente*, care se centrează pe biografia existențială și culturală a poetului și pe relevanța acesteia în configurarea poemului, iar a doua este structura *realului*, care „se configurează din asumarea cadrului ambiental în complexa lui relație cu memoria instanței emitente și cu transfigurarea a ceea ce înțelegem prin «existent»” (Leahu 2015: 109). Totodată, autorul semnalează felul în care poezia optzeciștilor a impactat literatura postbelică și aportul lor la micșorarea distanței dintre operă și viață: „ei imprimă poemului substanțialitatea ființei umane, cu simpatiile și antipatiile, cu judecățile și prejudecățile ei” (Leahu 2015: 102), provocând o fuziune între experiența auctorială și spațiul convențiilor literare.

Corin Braga observă cum, prin imanentism, explorarea metafizicului este epuizată, iar poeții își valorifică propriile biografii și sentimente nefalsificate, folosind ca *metodă de lucru*, în termenii lui Gheorghe Crăciun, autenticitatea. Se obține astfel o literatură cu miză autobiografică prin care individul este plasat într-o relație nemediată cu mediul social din care provine. Alături de imanentism, poezia este integratoare, dorind să reprezinte omul în complexitatea sa nepericlitată, cu tot ce se înscrie în biografic, în cotidian, în senzorial. Postulatul autenticității se concretizează în poezie prin recursul la biografism, reprezentând „o reacție vehementă a artei contemporane față de tendințele abstracționiste ale trecutului” (Petrescu 1998: 145).

Perioada anilor '90 continuă principalele direcții conturate de predecesori. Într-un context social instabil, poeții se raportează la o poezie prozaică, biografistă, care prezintă o realitate estetică ușor confundabilă cu realitatea socială a autorului. Poetica lor este caracterizată printr-un grad ridicat de oralitate, prin anticalofilie, biografism și printr-o continuă alternare a registrelor familiare cu cele înalte, culturale. S-au manifestat și în această perioadă o multitudine de micro-fenomene, avându-și epicentrele în diferite centre culturale ale țării. Ipostaza omului fragil, bântuit de fantasme de factură blecheriană ale artificialului este ilustrată inedit de către un poet precum Cristian Popescu. Acesta își construiește poemele pe arta observației prin care împletește detalii revelatoare cu scene de familie, dezvoltând un spațiu intim, familiar, decorat de cele mai multe ori cu obiecte kitsch sau artificiale. Poeziile sunt compacte, sunt blocuri de text vii care se remarcă printr-un autenticism aproape palpabil, în care actul confesiv este maximizat. Un alt poet reprezentativ pentru plasarea omului în centrul actului poetic este Ioan Es Pop, o voce poetică distinctă, neîncadrabil într-un grup sau într-o direcție artistică. Poetul își scrie opera ca pe niște note de jurnal care surprind insuportabila ușurătate a vieții, portretizând neputința domestică a omului prins într-un infern provincial *fără ieșire*.

Privitor la literatura prezentului, poezia douămiistă poate fi definită ca fiind *trans-personistă*, având, în concepția lui Radu Vancu, conștiința diacronică a postmodernismului și obsesia valorilor puternice ale poeziei post-postmoderniste, care permite eului să urmeze cât mai multe stiluri și să aplice numeroase feluri de limbaj. Se continuă demersul prin care eul fictiv este înlocuit de eul biografic, iar poezia pare că ia forma unor testamente literare desprinse din poetici personale. Ion Simuț consideră literatura de la începutul mileniului al treilea o concrescență între postmodernism, neomodernism și transmodernism. Privitor la poezia „actuală”, criticul conchide că aceasta se întoarce la originile sale nobile, se înscrie în propria istorie și își regăsește trăsăturile fundamentale: de a exprima misterul vieții și adevărurile ființei. Poemele surprind un fir confesiv bine-definit, adeseori fundamentat pe traumele personale care devin simultan și traume cu un rol fondator. Biografismul a reprezentat o direcție accesată de numeroase voci poetice reprezentative pentru cea mai tânără generație a literaturii contemporane. Dan Sociu, Claudiu Komartin, Teodor Dună și Radu Vancu sunt doar câteva nume ilustrative pentru această direcție estetică, ultimii doi desprinzându-se din filiera poeticii lui Mircea Ivănescu. Personalitatea lui Vancu este extrem de pregnantă în lirica mileniului al III-lea, poetul sibian având o postură publică vizibilă atât în mediul literar, cât și în cel academic și mai ales social. Unul dintre cele mai relevante volume de poezii ale douămiismului este *Frânghia înflorită*, un grupaj de poeme structurate pe trauma fundamentală a poetului – sinuciderea tatălui său. Structural, poemele sunt confesiuni, ode, rememorări destinate *mortului celui mai iubit*, ca formă de transgresare a spațiului insurmontabil dintre viață și moarte prin cele două avataruri - fiul viu și tatăl mort. Vocea poetică abordează atât tonalități sensibile, nostalgice, cât și registre grave, dure, portretizând brutalitatea suferinței. Transcrierea nudă a realității și autenticitatea pură a sentimentelor, alături de arborescența referințelor intertextuale și extraliterare conturează o literatură care își asumă miza cu caracter umanizant, portretizând veridic imaginea omului care își scrie trăirea și își trăiește scriitura, care echilibrează perfect componenta existențială cu cea scripturală.

5. Concluzii

Așadar, în literatura contemporană se păstrează acest accent pe omul din spatele operei, pe poetul care își asumă eul creator și pe poezie ca formă de individuație, definitivând un umanism integrator, care își propune să surprindă în întregime complexitatea condiției umane.

Postmodernismul nu s-a manifestat doar ca un stil literar, ci mai ales ca o reflectare a omului în fața noii lumi, care îl îndeamnă să deconstruiască certitudinile și să accepte pluralismul și fragmentarismul realității. Literatura postmodernă a deschis orizonturi spre experimente inedite, fiind conștientă de propria sa ficționalitate și invitând cititorul să participe activ la construirea sensului. Prin recursul la această nouă matrice estetică, literatura română s-a revitalizat, venind ca o soluție de desprindere din orbita pregnanței reîntoarceri la modelele modernismului interbelic. Într-o manieră proprie, optzeciști deschid o traiectorie experimentalistă, care se revendică de la premisele postmodernismului occidental, dar care se pliază pe realitățile socio-culturale

autohtone. Prin biografism se obține o nouă tipologie de realism, care se opune ermetismului printr-o deschidere completă în fața cititorului care accesează prin operă o fațetă intimă a creatorului. Optzeciștii au coborât poezia în stradă spre a-și defini propriul proiect estetic. Nouăzeciștii au continuat demersul, accentuându-l și particularizându-l în acord cu climatul post-decembrist. Douămiiștii își comprimă experiențele existențiale spre a defini un nou model de poezie confesivă, care deși își dorește o ruptură de trecut, nu poate să nu se raporteze la modelele predecesorilor. Biografismul nu a reprezentat un fenomen uniform, care să acapareze complet poetica ultimelor decenii, dar s-a manifestat în desăvârșirea unei poezii tranzitive care își asumă realitatea trăită sub toate formele ei spre a obține o concrescență între cotidian și artistic și spre a apropia poezia de autenticitatea vieții și de adevărurile universale ale omului comun.

Astfel, imaginea omului *umanizat* se întregește, iar distanța dintre eul poetic și eul biologic se micșorează până la confundarea celor două instanțe. Poetul devine în lirica ultimelor decenii omul care își transcrie existența, fără să o hiperestetizeze, scopul ultim fiind o poezie care individuează. Accentele biografiste readuc umanul în actul poetic, concretizând valențele umanismului postmodern.

BIBLIOGRAFIE

- Andriescu 2005: Radu Andriescu, *Paralelisme și influențe culturale în lirica actuală*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Braga 2007: Corin Braga, *10 studii de arhetipologie*, ed. a II-a, Cluj-Napoca, Editura Dacia.
- Cărtărescu 2024: Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, București, Humanitas.
- Hutcheon 2002: Linda Hutcheon, *Poetica postmodernismului*, traducere Dan Popescu, București, Editura Univers.
- Leahu 2015: Nicolae Leahu, *Poezia generației '80*, ediția a II-a, postfață de Eugen Lungu, Chișinău, Editura Cartier.
- Lefter 1986: Ion Bogdan Lefter „Secvențe despre scrierea unui «roman de idei»” în *Caiete critice*, nr. 1-2, București.
- Lefter 2005: Ion Bogdan Lefter, *Flashback 1985: începuturile „noii poezii”*, București, Editura Paralela 45.
- Liotard 1993: J. F. Lyotard, *Condiția postmodernă. Raport asupra cunoașterii*, traducere Ciprian Mihali, București, Editura Babel.
- Mușina 2002: Alexandru Mușina, *Antologia poeziei generației 80*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Brașov, Editura Aula.
- Mușina 2017: Alexandru Mușina, *Eseu asupra poeziei moderne*, Chișinău, Editura Cartier.
- Nemoianu 2013: Virgil Nemoianu, *Postmodernismul și identitățile culturale: conflicte și coexistență*, traducere Laura Carmen Cuțitaru, București, Editura Spandugino.
- Petrescu 1998: Liviu Petrescu, *Poetica postmodernismului*, ed. a II-a, Pitești, Editura Paralela 45.
- Simuț 2007: Ion Simuț, *Simptomele actualității literare*, Oradea, Editura Biblioteca Revistei Familia.
- Tucan 2018: Dumitru Tucan, *Teoria literaturii: perspective istorice și analitice asupra textului literar*, Timișoara, Editura Universității de Vest.
- Vancu 2016: Radu Vancu, *Elegie pentru uman: o critică a modernității de la Pound la Cărtărescu*, București, Editura Humanitas.
- Vlasie 1986: Călin Vlasie, „Poezie și psihic – teze despre modernismul și postmodernismul poeziei (fragmente)” în *Caiete critice*, nr. 1-2, București.